

EDUCATION/PEDAGOGY

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.2.1>

INNOWACYJNE TECHNOLOGIE DLA ROZWOJU UMIEJĘTNOŚCI PEDAGOGICZNYCH NAUCZYCIELA PRZEDMIOTÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH W PLACÓWCE KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO

Maryna Kabysh

kandydat nauk filologicznych, doktorantka

Institutu Kształcenia Zawodowego Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-0454-6065

marinkabysh@gmail.com

Adnotacja. W artykule opisano główne innowacyjne technologie rozwoju umiejętności pedagogicznych nauczyciela przedmiotów ogólnokształcących w placówce kształcenia zawodowego. Osiągnięcie wysokiego poziomu doskonałości pedagogicznej jest strategicznym celem nowoczesnej edukacji. Udowodniono, że wykorzystanie uzasadnionych technologii pozwala skutecznie rozwijać umiejętności pedagogiczne nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących, co przyczynia się do ogólnej efektywności procesu edukacyjnego w instytucjach kształcenia zawodowego.

Stwierdzono, że głównymi innowacyjnymi technologiami zapewniającymi rozwój umiejętności pedagogicznych nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących w instytucjach kształcenia zawodowego są: technologie blended learning, technologie szkoleniowe, technologie projektowe, technologie przypadków, technologie kształcenia na odległość, technologie uczenia się oparte na problemach, symulacje i uczenie się oparte na grach z wykorzystaniem form procesu: szkolenia, wykłady problemowe, seminaria-diskusje, webinaria, kursy specjalne, studia, szkoły, formy samokształcenia internetowego itp.

Słowa kluczowe: umiejętności pedagogiczne; nauczyciel przedmiotów ogólnokształcących; innowacyjne technologie; technologie blended learning; technologie szkoleniowe; technologie projektowe; technologie tutoring.

INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR DEVELOPING THE PEDAGOGICAL SKILLS OF THE TEACHERS OF GENERAL EDUCATIONAL DISCIPLINES IN THE VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTION

Maryna Kabysh

Philological Sciences Candidate, Doctoral Student

*Institute of the Professional Education of the National Academy
of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0002-0454-6065

marinkabysh@gmail.com

Abstract. The article describes the main innovative technologies for developing the pedagogical skills of teachers of general educational disciplines of the vocational education institution. Achieving high level of pedagogical skill is a strategic goal of modern education. It was proved that applying sound technologies makes it possible to effectively develop the pedagogical skill of teachers of general educational disciplines, which contributes to increasing the efficiency of the educational process in vocational education institutions in general.

It was concluded that the main innovative technologies ensuring the development of the pedagogical skills of teachers of general educational disciplines of the vocational education institutions are the following: mixed learning technologies, training technologies, project technologies, case technologies, distance learning technologies, problem-based learning technologies, simulation-game learning using forms of conducting process like trainings, problem lectures, seminars-discussions, webinars, special courses, studies, schools, forms of Internet self-education, etc.

Key words: pedagogical skillfulness; teacher of general educational subjects; innovative technologies; blended learning technologies; training technologies; project technologies; tutor support technology.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ДИСЦИПЛІН ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Марина Кабиш

кандидат філологічних наук, докторантка

Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-0454-6065

marinkabysh@gmail.com

Анотація. У статті охарактеризовано основні інноваційні технології для розвитку педагогічної майстерності викладача загальноосвітніх дисциплін закладу професійної освіти. Досягнення високого рівня педагогічної майстерності є стратегічною метою сучасної освіти. Доведено: застосування обґрунтованих технологій дає змогу ефективно розвивати педагогічну майстерність викладачів загальноосвітніх дисциплін, що сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу в закладах професійної освіти загалом.

Зроблено висновки, що основними інноваційними технологіями які забезпечують розвиток педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти є: технології змішаного навчання, тренінгові технології, проектні технології, кейс-технології, технології дистанційного навчання, технології проблемного навчання, імітаційно-ігрове навчання із застосуванням форм проведення процесу: тренінги, проблемні лекції, семінари-дискусії, вебінари, спецкурси, студії, школи, форми Інтернет-самоосвіти тощо.

Ключові слова: педагогічна майстерність; викладач загальноосвітніх дисциплін; інноваційні технології; технології змішаного навчання; тренінгові технології; проектні технології; технологія тьюторського супроводу.

Вступ. Вищим рівнем педагогічної діяльності, що виявляється у постійному вдосконаленні мистецтва навчання, виховання та розвитку людини, є педагогічна майстерність. Досягнення високого рівня педагогічної майстерності є стратегічною метою сучасної освіти. Педагогічна майстерність викладача закладу професійної освіти виявляється у його професійної діяльності та окремо від особистості не існує. У педагогіці відсутній єдиний погляд на сутність професійної майстерності викладача. Так, деякі вчені пов'язують майстерність із оволодінням методами, прийомами навчання та виховання, інші – з особистістю викладача, його індивідуальністю.

Проблема професіоналізму, виявлення умов, за яких забезпечується професійне зростання та досягнення педагогічної майстерності, проводяться як дослідження продуктивного особистісно-професійного розвитку, професіоналізму особистості, суб'єктивних умов та факторів розвитку професіонала. Великий внесок у розробку теоретичних положень здійснили українські та зарубіжні вчені І. Андриаді, М. Головань, С. Гончаренко, І. Зязюн, І. Кривонос, Н. Кузьміна, В. Луговий, П. Лузан, А. Маркова, О. Отич, О. Пехота, В. Сухомлинський, Н. Теличко, Л. Шовкун та ін. Студіювання наукових праць, присвячених розвитку педагогічної майстерності, свідчить про те, що напрямок, пов'язаний з обґрунтуванням методики застосування освітніх технологій для розвитку педагогічної майстерності викладача загальноосвітніх дисциплін закладу професійної освіти, вивчено мало і недостатньо розроблено.

Мета даної статті полягає у дослідженні інноваційних технологій розвитку педагогічної майстерності викладача загальноосвітніх дисциплін закладу професійної освіти.

Основна частина. Соціально-економічні умови, що склалися в суспільстві, істотно змінили характер і зміст педагогічної діяльності у закладах професійної освіти, пред'явивши нові вимоги до професійно-педагогічних знань та вмій педагогічних працівників, до рівня їх педагогічної компетентності, майстерності та мобільності. Нова ситуація в суспільстві та системі освіти вимагає підготовки викладача нового типу, здатного ефективно і продуктивно працювати в умовах, що постійно змінюються. Тепер викладачеві необхідно не тільки мати високий рівень загальної культури, психолого-педагогічної компетентності, але й нетрадиційно підходити до вирішення різних психолого-педагогічних ситуацій, організувати свою діяльність на творчій основі. Від науково-педагогічної кваліфікації викладача насамперед залежить формування нового покоління спеціалістів – освічених, вихованих, з високим рівнем культури, інтелектуального розвитку, конкурентоспроможних у політичних і соціально-економічних умовах.

У цих умовах особливої значущості набуває пошук найбільш ефективних форм та методів підвищення педагогічної кваліфікації викладачів, націлених на оволодіння ними технологіями та методами педагогічної, творчої діяльності.

Мета дослідження: систематизація теоретико-методологічного матеріалу з застосування інноваційних технологій розвитку педагогічної майстерності викладача загальноосвітніх дисциплін закладу професійної освіти.

Завдання дослідження: теоретичний аналіз концептуальних основ застосування інноваційних технологій розвитку педагогічної майстерності.

Матеріал і методи досліджень. У процесі наукового пошуку використано методи аналізу та узагальнення теоретичних джерел з проблеми застосування інноваційних технологій для розвитку педагогічної майстерності викладача закладу професійної освіти, вивчення та узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін.

Результати та їх обговорення: Перехід до інноваційної професійно-педагогічної діяльності можливий лише за умови досягнення високого рівня педагогічної майстерності, усвідомлення цілей, смислів та цінностей педагогічної праці, перспектив розвитку освіти як культурного та соціального феномена.

Розвиток педагогічної майстерності викладачів «шляхом формального (на курсах) і неформального підвищення кваліфікації є важливим чинником їхнього професійного й особистісного самовдосконалення, що сприяє не лише професійному зростанню педагогів, а й динаміці освітніх реформ» (Теличко, 2014:128). Цілком очевидно, що для дієвого розвитку професіоналізму педагога потрібно системно і цілеспрямовано використовувати потенціал і курсів підвищення кваліфікації (формальна освіта), і професійних тренінгів, вебінарів, що пропонуються методичною службою (неформальна освіта), і самоосвітню діяльність людини (інформальна освіта).

На слушну думку В. Олійника, підвищення професійної компетентності викладачів «потребує: наступності змісту та методів, спрямованих на розвиток їхніх особистісно-ділових, професійних якостей і педагогічної майстерності; поєднання аудиторних і дистанційних форм підвищення кваліфікації, а також самоосвіти; переходу до інноваційної стратегії планування й організації підвищення кваліфікації вчителів» (Олійник, 2013). Це передбачає вивчення, осмислення, творче опрацювання та впровадження в освітню практику ефективних інновацій, актуалізацію особистих можливостей викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти.

Система підвищення кваліфікації викладачів, відрізняючись від інших освітніх систем цілями, об'єктом навчання, результатом, функціями, змістом, часовим проміжком навчання та іншими параметрами, здатна сприяти підготовці кадрів до педагогічної діяльності в нових умовах, розвитку їхньої педагогічної майстерності.

Слухачі – це практики з великим досвідом професійної діяльності, вони самі є носіями інформації та передового досвіду роботи. Навчання педагогічних кадрів має стати закономірним продовженням їх практичної діяльності, полягати в теоретичному осмисленні та узагальненні їх практичного досвіду, виробленні рішень щодо удосконалення їхньої педагогічної майстерності.

Зважаючи на те, що слухачі приходять на курси, у тому числі й для того, щоб отримати відповіді на проблеми, що хвилюють їх, методика навчання має бути націлена на спільну роботу самих слухачів та викладачів, на розвиток здібностей науково мислити та приймати рішення на основі знань та практичного досвіду. Для слухачів, які мають великий життєвий досвід, навчання будується як процес дослідження проблем, їх колективного обговорення на основі проведення невеликої кількості лекцій та застосування різноманітних форм колективної роботи: дискусій, круглих столів, аналізу ситуації, практичних занять, ділових ігор, різноманітних тренінгів.

Основу формування освітніх програм для розвитку педагогічної майстерності викладачів закладів професійної освіти та вибору технологій їх реалізації становлять принципи освіти дорослих. З аналізованих у педагогічній науці найбільш відповідними поставленим цілям перепідготовки та підвищення кваліфікації викладачів закладів професійної освіти є такі загально дидактичні принципи: науковості навчання (вимагає, щоб зміст навчання було збудовано відповідно з моделлю наукового пізнання, зміни та розвитку); систематичності та послідовності (знання та вміння формуються у певному порядку, системі, коли кожен елемент навчального матеріалу логічно зв'язується з іншими, наступне спирається на попереднє, готує до засвоєння нового); свідомості та активності здобувачів освіти у навчанні, підкреслює, що він є суб'єктом навчання, а не пасивним його об'єктом); поєднання різних методів та засобів навчання в залежності від його завдань та змісту; поєднання освітніх інтересів та потреб особистості, роботодавця та професійно-педагогічної діяльності; орієнтованості навчання на активність та розвиток особистості (передбачає не тільки накопичення знань, умінь, а й безперервне формування механізмів самоорганізації та самореалізації викладача, розвиток його пізнавальних здібностей).

Реалізація зазначених принципів призводить до перенесення акцентів у освітньому процесі із керівної ролі викладача системи підвищення кваліфікації на спільну, взаємо доповнювану роботу викладача та слухачів. Таким чином, інноваційний підхід здійснюється на основі прогнозування розвитку суспільства, вищої школи, умов праці викладачів, орієнтації отриманих знань та умінь на вимоги розвитку потенціалу компетентності, здібності протягом усього життя включатись у швидко змінювані умови професійної діяльності.

Для системи підвищення кваліфікації, орієнтованої, насамперед, на особистісно-професійний розвиток викладача, ціннісно-смыслова спрямованість процесу післядипломного навчання є визначальною. Практично вона може реалізовуватися в таких технологіях роботи зі слухачами, які дозволяють здійснювати стратегію випереджальної підготовки. Це характерно для технологій інноваційного навчання.

Під технологіями інноваційного навчання необхідно розуміти взаємозумовлені дії викладачів та здобувачів освіти, спрямовані на формування творчого інтелекту здобувачів освіти та на ефективну підготовку викладачів, які володіють якостями, що відповідають сучасним потребам вищої школи та суспільства загалом. Методи, засоби та форми навчання, що використовуються при цьому, орієнтовані на інтенсифікацію механізмів самоорганізації здобувача освіти з метою вибору оптимальної стратегії формування особистості, його рефлексивної самооцінки (Дичківська, 2004).

На основі аналізу існуючих освітніх технологій для розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти обрані такі, які найбільшою мірою враховують

специфіку навчання дорослих людей та вимоги до компетентностей педагогів на сучасному етапі та в перспективі.

Стрімкий розвиток цифровізації простору, у тому числі освітнього, будь-якої сфери діяльності спонукає вчених та педагогів досліджувати нові і нові можливості ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітньому процесі. Однією з таких технологій є змішане навчання (*blended learning*), що поєднує у собі цифрові дистанційні технології та контактне спілкування педагогів із здобувачами освіти.

Змішане навчання – освітній підхід, що поєднує навчання з викладачем (віч-на-віч) та навчання із застосуванням інформаційних технологій, а також поєднує переваги викладання в аудиторії та дистанційного (електронного) навчання, що обов'язково включає інтерактивну складову, контроль з боку здобувачів освіти за місцем, часом та індивідуальною траєкторією свого навчання.

Слід зазначити, що змішане навчання передбачає ґрунтовну самостійну роботу здобувача освіти, його участь у вибудовуванні власного освітнього маршруту. Особливо важливим це стає для організації післядипломного навчання, яке передбачає велику самоорганізованість учасників.

Для післядипломної освіти технологія змішаного навчання має особливий, значний потенціал. Опанування викладачами загальноосвітніх дисциплін новітніми знаннями в галузі психології, педагогіки, методики викладання в межах технології змішаного навчання здійснювалося за напрямки розвитку педагогічної майстерності: професійно-особистісний саморозвиток, курси підвищення кваліфікації, виконання науково-педагогічних досліджень, участь у заходах методичної роботи закладів професійної освіти, в роботі шкіл, майстерень, студій, при підготовці та проведенні занять, виховних заходів, утворюючи систему навчання, викладання, що поєднує в собі найкращі аспекти та переваги викладання в класній кімнаті та інтерактивне, дистанційне навчання.

Відкривши нові можливості роботи з інформацією за допомогою засобів інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ), глобальна інформатизація вже змінила багато сфер людського життя. Аналізу застосування інформаційних технологій (ІТ) у галузі освіти присвячено безліч робіт вітчизняних та зарубіжних учених, але різноманіття ІТ, їх безперервний розвиток та оновлення постійно ставлять перед дослідниками нові питання щодо умов їх впровадження.

Використання засобів ІКТ у процесі розвитку педагогічної майстерності викладачів шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти дозволяє:

- розвивати дослідницькі навички: навички отримання інформації з різних джерел, її обробки та оформлення за допомогою сучасного програмного забезпечення;
- надавати доступ до всіх ресурсів щодо отримання інформації з розвитку професійної майстерності;
- розвивати навички аналізу, систематизації та оцінки інформації за допомогою різних засобів – таблиць, діаграм, інфографіки тощо;
- автоматизувати процес виконання та оцінювання завершених завдань за допомогою використання електронних тестів, програм-тренажерів, спеціального програмного забезпечення;
- відпрацьовувати навички роботи зі спеціальними програмами та додатками, які викладач надалі може застосовувати у своїй професійній діяльності;
- розвивати навички застосування технологій, важливих для професійної діяльності;
- пересилати або демонструвати результати самоосвітньої роботи широкому колу осіб;
- організовувати онлайн консультації та контрольні заходи з колегами, викладачами, консультантами у синхронному та асинхронному режимі;
- організовувати синхронні та асинхронні групові онлайн дискусії, консультації, заходи щодо взаємного оцінювання;
- зберігати результати самоосвітньої діяльності в електронній наочній формі та враховувати їх при плануванні подальшої роботи по розвитку професійної майстерності.

Різнманітні види діяльності, творчі завдання, ретельно підібрані посилання на надійні джерела Інтернет-ресурсів, а також інтерактивні форми спілкування один з одним та з викладачем, сприяють підвищенню ефективності процесу навчання.

Насамперед, до інформаційно-комунікаційних технологій навчання відносять ІКТ спілкування у різних формах (діалог, диспут, лекції) з використанням інформації з різних джерел. Все це супроводжується за допомогою аудіо-, відеозасобів. Поширеними формами спілкування викладача і слухачів післядипломної освіти у форматі ІКТ стали форум, чат, відеоконференція.

У процесі розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін використовуються дистанційні курси, мультимедійні презентації, електронні посібники, відео-матеріали.

Одним із дієвих методів організації процесу розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін, що реалізує діяльнісні основи компетентнісного підходу, є метод проектів. Характеристики навчальних ситуацій, що реалізують компетентнісне навчання, багато в чому збігаються з умовами проектного навчання: самостійний вибір (теми, рівня складності завдання, форми та способів роботи тощо); самостійна навчальна діяльність (від мети до результату та його оцінки – рефлексії); відповідальність за результат; реалізація індивідуальних інтересів; групова робота (розподіл обов'язків, дискусія, обговорення результатів); формування понять та організація своїх дій на їх основі; система оцінювання адекватна освітнім результатам (тести, експертна оцінка, портфоліо) (Дичківська, 2004).

Розглянемо типологію проектів з використанням засобів ІКТ в системі підвищення кваліфікацій педагогічних працівників для розвитку педагогічної майстерності.

Дослідницькі проекти за структурою близькі до структури наукового дослідження. Дослідження в рамках різних дисциплін припускають постановку проблеми, аргументацію її актуальності, постановку цілей та завдань, вибір методів дослідження, аналіз літератури та збір інформації із заданої проблеми, вибір вирішення проблеми та її обґрунтування. Дані проекти рекомендується проводити із застосуванням засобів ІКТ, якщо збирання інформації вимагає:

- аналізу великої кількості різноманітних інформації, включаючи джерела інформації, які недоступні в бібліотеці навчального закладу;
- застосування спеціального програмного забезпечення для аналізу даних (статистичний аналіз текстів тощо);
- необхідності запиту за відсутності інформації у відкритому доступі;
- необхідності оформлення результатів проекту з використанням засобів ІКТ.

Телекомунікаційні проекти передбачають встановлення контактів у вигляді телекомунікаційних технологій з метою співробітництва на вирішення спільних завдань.

Виділяють такі види телекомунікацій, що визначають вид проекту: вільне листування; глобальний клас (спільне вивчення однієї теми); електронні зустрічі (синхронне та асинхронне спілкування в Інтернеті); електронне навчання; рольові ігри; проекти щодо спільного вирішення завдань (засновані на змаганні чи співпраці). Телекомунікаційні проекти неможливо реалізувати без застосування засобів ІКТ.

Практико-орієнтовані проекти спрямовані на результат діяльності та розроблення проектного продукту. При цьому необхідність створення проектного продукту має виходити із аналізу соціальних та професійних інтересів учасників.

Слід також зазначити, що проект може бути не лише реалізований з використанням засобів ІКТ, він також може координуватись за допомогою засобів ІКТ. Викладач може контролювати виконання проекту за допомогою різноманітних електронних комунікацій, використовуючи технології Web 2.0, власний веб-сайт, електронну пошту, навчальні системи тощо. Безперечними перевагами використання ОС у цьому виді діяльності є наявність стандартних інструментів організації процесу навчання та інтеграція в рамках навчального закладу. Популярним навчальним середовищем для реалізації навчальних проектів є середовище Moodle. Це навчальне середовище надає ключові можливості для управління проектною діяльністю: розміщення текстових, відео та аудіо матеріалів, обмін повідомленнями, обговорення на форумах тощо.

У ході виконання проекту учасник здійснює послідовність дій, кожна з яких має свою мету: аналіз проблемної ситуації, визначення завдань, що впливають з неї; висування гіпотези їх вирішення; обговорення методів дослідження; знаходження даних та їх розгляд; оформлення одержаних даних (створення проектного продукту); захист проекту (презентація продукту); підбиття підсумків; при цьому кожен етап роботи з проектом повинен мати свій конкретний результат (продукт).

Ефективною формою розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін у післядипломній освіті вважаємо «тренінг (з англ. *train, training* – навчання, підготовка, тренування), педагогічний потенціал якого визначається можливістю забезпечити високу пізнавальну активність учасників, розвиток їхніх рефлексивних якостей тощо» (Лук'янова та ін., 2013: 10).

Тренінг є багатофункціональним методом розвитку та гармонізації соціального суб'єкта (окремої особистості чи групи). Він є сукупністю певним чином відібраних і систематизованих інтерактивних методів психолого-педагогічного впливу, які використовуються для формування навичок самопізнання, самовдосконалення. За допомогою тренінгу викладач створює передумови щодо аналізу слухачем своїх власних можливостей, умов реалізації поставлених цілей, допомагає намітити шляхи й визначити інструментарій саморозвитку, раціонально спланувати свої дії в заданому напрямі і, головне, апробувати цей інструментарій у контактній соціальній групі.

Визначаючи роль тренінгів у формуванні основ педагогічної майстерності майбутніх учителів початкових класів Н. Теличко використовувала його (тренінг) як «метод ігрового моделювання педагогічних, навчальних, професійних, життєвих ситуацій» (2014: 282).

Перевагою тренінгу як форми проведення практичних занять є висока ефективність використання часу для саморозвитку, самоаналізу та саморозкриття особистості. Різні методичні прийоми тренінгу (вправи, рольові ігри, дискусії, аналіз конкретних ситуацій, брейнстормінг тощо) застосовуються як сучасні технології процесу розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти у курсовий і міжкурсний періоди підвищення кваліфікації.

Мотивація слухачів до розвитку педагогічної майстерності передбачає використання методів, за допомогою яких викладачі могли б виявити прагнення до самовдосконалення. Найбільш цікавими інтерактивними формами проведення заняття є: круглий стіл, метод проектів, мозковий штурм, майстер-клас, ділова гра, дослідницька гра, групове вирішення творчих завдань, методики «Дерево рішень», «Займи позицію», інтерактивна екскурсія, сократичний діалог, групове обговорення, фокус-група, відеоконференція тощо. Вчені (Дичківська, 2004; Лук'янова та ін., 2013; Теличко, 2014) вважають найбільш ефективними для цієї мети інтерактивні вправи ситуативно-проблемного характеру. Для виконання таких завдань використовують прийоми, що сприяють розвитку особистісно-розвивального й деонтологічного компонентів педагогічної майстерності: порівняння, аналогія, співставлення, протиставлення тощо.

Одним із перспективних напрямів вдосконалення професійної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін є використання майстер-класів. У системі післядипломної освіти педагогів під майстер-класом мається на увазі (саме в цьому значенні даний термін використовується в нашій роботі) певна модель організації навчально-виховного процесу у вищій професійній або додатковій професійній освіті, яка передбачає передачу досвіду майстра на основі особистісно-діяльної організації навчального процесу. Майстер-клас включає управління педагогом навчальною діяльністю зацікавленої групи з оволодіння певним змістом навчального матеріалу з використанням комплексу методів, прийомів, засобів навчання і форм навчальної роботи. Системоутворюючим чинником майстер-класів є особистість педагога-майстра. Група слухачів у ході занять знайомиться і освоює творчий досвід, техніку та методи роботи педагога з урахуванням образної кожним учасником індивідуальної траєкторії власного професійного розвитку.

Майстер-клас повинен мати інноваційний характер, який передбачає використання дослідницьких методів навчання. Найважливішою умовою діяльності майстер-класу є не лише позитивна емоційна атмосфера, а й високий рівень мотивації учасників, їхня зацікавленість як у результаті, так і в процесі спільної роботи; особиста потреба у пізнанні як зовнішнього світу, так і себе як особистості. Технологічність, діагностичність, гарантованість якості навчання поєднуються в даній моделі підвищення кваліфікації зі свободою творчості майстра та слухачів. Суб'єкт-суб'єктні відносини між учасниками занять дають можливість для співтворчості. Майстер-клас за своїми цілями та структурою є досить гнучкою формою організації занять, він може об'єднувати у собі елементи інших форм чи трансформуватися у них.

Особливе місце у майстер-класах, на відміну від інших форм підвищення кваліфікації, займає самостійна діяльність педагогів, виконання ними дослідницької та діагностичної роботи, різних проектів, вивчення теоретичних джерел, підготовка дидактичних матеріалів, публікацій, індивідуальні контакти з викладачем-майстром, у тому числі у дистанційній формі. Особливістю майстер-класу для викладачів загальноосвітніх дисциплін є створення умов для індивідуальної освітньої активності кожного з учасників у процесі професійного саморозвитку. З цією метою для розвитку педагогічної майстерності було здійснено розробку та проведення майстер-класів «Педагогічний конфлікт та тактика його вирішення», «Розвиток виразності мови педагога» та інші.

Технологія тьюторського супроводу процесу підвищення кваліфікації викладачів є однією з перспективних для розвитку педагогічної майстерності. Ця технологія дозволяє інтенсифікувати процес удосконалення професійності педагогів, залучити їх до процесу навчання, перетворити педагогів у творчих співучасників цього процесу. Реалізація професійного (тьюторського) супроводу виконує функцію своєчасної інформаційно-методичної підтримки слухачів у процесі набуття ними досвіду роботи в інформаційно-освітньому середовищі, у проектуванні професійної діяльності, що гарантує дієвий супровід дистанційної освітньої діяльності педагогів, які розвивають педагогічну майстерність з використанням дистанційного навчання.

Суб'єктом технології тьюторського супроводу самоосвітньої діяльності педагогів виступає досвідчений творчий педагог. Тьютор – це той, хто:

- супроводжує процес самоосвіти;
- створює умови для безперервного, відкритого процесу підвищення кваліфікації;
- ініціює процеси мотивації освітян;
- індивідуалізує процес підвищення кваліфікації;
- здійснює моніторинг рівня підвищення самоосвітньої та загалом професійної компетентності педагогів, їх можливостей, освітніх потреб, динаміки професійного розвитку;
- формує інноваційний ресурс, здійснює презентацію досягнень педагогів.

У тьюторському супроводі можна виділити три основні етапи:

- діагностика (відстеження), яка є основою для постановки цілей;
- відбір та застосування методичних засобів;
- аналіз проміжних та кінцевих результатів, що дає можливість коригувати хід роботи.

Як супроводжуючий професійний розвиток, тьютор організовує ситуації самовизначення, самоосвіти, самоздійснення, самореалізації людини у професії.

Тьютор включає педагогів у різні види діяльності проектну, дослідницьку, за рахунок чого педагогам вдається побачити проблеми власної практики, вибудувати шляхи їх вирішення, створити програми перетворень, пов'язаних із підвищенням якості освіти.

Висновки. Таким чином, основними інноваційними технологіями що забезпечують розвиток педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти є: технології змішаного навчання, тренінгові технології, проектні технології, кейс-технології, технології дистанційного навчання, технології проблемного навчання, імітаційно-ігрове навчання із застосуванням форм проведення процесу: тренінги, проблемні лекції, семінари-дискусії, вебінари, спецкурси, студії, школи, форми Інтернет-самоосвіти тощо.

Застосування обґрунтованих технологій дає змогу ефективно розвивати педагогічну майстерність викладачів загальноосвітніх дисциплін, що сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу в закладах професійної освіти загалом.

Подальші наукові дослідження будуть присвячені дослідженню ефективності застосування інноваційних технологій для цілеспрямованого розвитку педагогічної майстерності викладача загальноосвітніх дисциплін закладу професійної освіти.

Список використаних джерел:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ, 2004. 352 с.
2. Лук'янова Л. Б. та ін. Сучасні технології освіти дорослих: посіб. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 182 с.
3. Олійник В. В. Концептуальні підходи до розвитку наукових і науково-педагогічних кадрів. Інноваційність у науці і освіті. Київ: Богданова А. М., 2013. С. 133–140.
4. Теличко Н. В. Теорія і методика формування основ педагогічної майстерності майбутнього учителя початкових класів: монографія. Київ: Кондор, 2014. 522 с.
5. Федюк Г. З. Розвиток педагогічної майстерності вчителів природничих предметів у процесі неперервного професійного самовдосконалення : дис. ... канд. пед. наук. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. Львів, 2020. 280 с.

References:

1. Dychkivska, I. M. (2004). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii [Innovative pedagogical technologies]: navch. posib. Kyiv [in Ukrainian].
2. Lukianova, L. B. (2013). Suchasni tekhnolohii osvity doroslykh [Modern technologies of adult education]: posib. Kirovohrad : Imeks-LTD [in Ukrainian].
3. Oliinyk, V. V. (2013). Kontseptualni pidkhody do rozvytku naukovykh i naukovo-pedahohichnykh kadriv. Innovatsiinst u nautsi i osviti [Concept approaches to developing the scientific and pedagogical staff]. Kyiv : Bohdanova A.M., pp. 133–140 [in Ukrainian].
4. Telychko, N. V. (2014). Teoriya i metodyka formuvannya osnov pedahohichnoyi maysternosti maybutn'oho uchytelya pochatkovykh klasiv [Theory and methods of forming the foundations of pedagogical skills of the future primary school teacher]. Kyiv : Kondor [in Ukrainian].
5. Fediuk, H.Z. (2020). Rozvytok pedahohichnoi maisternosti vchyteliv pryrodnychych predmetiv u protsesi neperervnoho profesiinoho samovdoskonalennia [Developing the pedagogical skillfulness of natural science teachers in the process of the continuous professional self-improvement] : dys. ... kand. ped. Nauk. Lvivskyi derzhavnyi universytet bezpeky zhyttiediialnosti. Lviv [in Ukrainian].